

II. díl 17/6.

ČESKÉ PRAVO

ČASOPIS SPOLKU NOTÁŘŮ ČESKOSLOVENSKÝCH.

ŘÍDÍ PROF. Dr. EM. SVOBODA S KRUHEM REDAKČNÍM.

čís. 5380/II

VYCHÁZÍ KAŽDÝ MĚSÍC MIMO ČERVENEC A SRPEN. — REDAKCE A ADMINISTRACE V PRAZE-II
VÁCL. NÁM. 28. — PŘEDPLATNÉ ROČNĚ 40 K I S POŠTOVNÍ ZÁSILKOU — JEDNOTLIVÉ ČÍSLO 4 K.

ROČNÍK VI.

V PRAZE, V DUBNU 1924.

ČÍSLO 1.

JUDr. JAROSLAV ČULIK:

Vládní návrh zákona o vykonávání soudní moci a příslušnosti řádných soudů ve věcech občanských.

Ministerstvo pro sjednocení zákonů vypracovalo osnovu zákona o soudní příslušnosti, který na to projednán v anketě interesovaných stavů, zejména příslušníků obou fakult právnických, ministerstva spravedlnosti, ministerstva obchodu a delegátů stavu soudcovského a advokátních a notářských komor. V poradách těch prodiskutován nový návrh vládní, který přidržuje se sice v celku staré jurisdikční normy ze dne 1. srpna 1895 č. 110 ř. z., avšak v mnohých bodech závažně ji pozměňuje a doplňuje.

Vládní návrh směřuje hlavně k tomu

1. aby sjednoceny byly veškeré normy o příslušnosti soudní platné v bývalých zemích koruny české a na Slovensku;
2. aby veškeré předpisy o příslušnosti soudní roztroušené v různých zákonech a nařízeních byly kompilovány v jediném zákoně;
3. aby předpisy ty byly co nejvíce zjednodušeny a
4. aby bylo uleveno soudům, přetíženým pracemi.

V ohledu prvém pojata byla do osnovy mnohá dobrá ustanovení z práva uherského.

V ohledu druhém zrušena byla veškerá zákonná ustanovení o příslušnosti soudní, nalézající se v jiných zákonech, tak zejména: o žalobě syndikátní (zákon ze dne 12. července 1872 č. 112), o náhradě škody osobám neprávem odsouzeným (zákon ze dne 21. března 1918 č. 109), o náhradě za vyšetřovací vazbu (zákon ze dne 18. srpna 1918 č. 318), o náhradě poškození civilních osob za světové války (zákon ze dne 18. srpna 1918 č. 317), o pojišťovací smlouvě (zákon ze dne 23. prosince 1917 č. 501), o splátkových obchodech (zákon ze dne 27. dubna 1896 č. 70), o ručení železnic za poranění na těle neb zabití lidí (zákon ze dne 5. ledna 1869 č. 37), o sporech mezi zaměstnavateli a čeledí (min. nař. ze dne 7. prosince 1856 č. 2240), o zbavení svéprávnosti (nař. ze dne 28. června 1916 č. 207), o obřadnostech smlouvy manželské, a rozluce a překážkách manželských (zákon ze dne 22. května 1919 č. 320), o prohlášení za mrtva (zákon ze dne 16. února 1883 č. 20), o umoření listin (zákon ze dne 3. května 1868 č. 36) a některé předpisy o exekčním řádu ze dne 27. května 1896 č. 78.

Veškeré v těchto zákonech se nacházející předpisy kompetenční byly pojaty do nové osnovy.

Pokud se týká bodu třetího, totiž zjednodušení předpisů o příslušnosti soudní, zavádí osnova tyto změny:

1. Odstraňuje příslušnost vrchního zemského soudu v první stolici ve sporech syndikátních, ve sporech o náhradu škody osobám odsouzeným neprávem a o náhradě za bezprávné poškození osob ve světové válce.

2. Zrušuje příslušnost dosavadních kausálních soudů obchodního a zvláštních senátů obchodních a horních a přikazuje příslušnost jejich soudům krajským (čl. XVI.), následkem čehož zrušuje obchodní soud v Praze, dále zrušuje pojmenování zemský soud v Praze, v Brně a Opavě a zavádí jednotné pojmenování soud krajský a na místě vrchní zemský soud, pojmenování vrchní soud.

3. ~~Ve věcech exekučních zjednodušuje kompetenci u soudu povolujícího, jímž ustanovuje soud, jenž vydal exekuční titul a ve všech jiných případech, soud exekuční.~~

Ve směru čtvrtém (úlevy soudům) osnova:

1. Rozšiřuje pravomoc samosoudců u krajských soudů na veškeré spory majetkové bez ohledu na výši ceny předmětu, rovněž přiděluje samosoudcům i spory o rozvod a rozluku manželství, leč by strana navrhla, aby věc byla projednána před senátem. Dále vyhrazuje samosoudci povolovatí exekuce a prozatímní opatření, prohlášení za mrtva, veškeré věci knihovní a rejstříkové.

2. Zavádí pro veškeré senáty všech sborových soudů všech instancí, tedy i nejvyššího soudu systém tříčlenný.

3. Rozšiřuje kompetenci soudů okresních tím, že odnímá soudům sborovým a přikazuje soudům okresním:

a) spory o náhradě škody osobám neprávem odsouzeným, o náhradě škody za vazbu vyšetřovací, za bezprávné poškození za světové války, veškeré spory z nájemních smluv, tedy i o nájemném nehledě na jeho výši, dále spory ze smluv služebných a pracovních (i domovníků) a veškeré spory o pohledávce hypoteční a konečně věci konkursní a vyrovnací;

b) tyto nesporné věci: veškerá projednání pozůstalosti (§ 105) a výslovně se zmiňuje o tom, že příslušnost ta trvá, pokud soudy působí při projednání pozůstalosti, dále veškerá poručenství a opatrovnictví (§ 108), pokud tu není zvláštních úřadů poručenských, rozhodnutí o zbavení svéprávnosti (§ 112), o prodloužení moci otcovské a poručnické, o zcizení nemovitosti do ceny 5000 Kč, o umořování listin (§ 120) a vedení knih (§ 122)

následkem čehož zrušují se desky zemské a přikazují se soudu okresnímu.

4. Dle návrhů učiněných při anketě má se kompetence soudů okresních rozšířiti na spory až do 10.000 Kč. Návrh advokátní komory, aby spory, kde předmět převyšuje cenu 2000 Kč byly podrobeny nucenému zastoupení advokátů, přijat nebyl a proto budou notáři na příště oprávněni zastupovati u okresních soudů ve všech sporech, pokud ovšem jim zastupovací činnost přísluší (v místech kde nenacházejí se advokáti, resp. kde advokát zastoupení převzítí nemůže neb nechce).

Osnova rozšiřuje důvody pro zamítnutí soudce i na poměr zasnoubení a na příbuzenský a švagrovský poměr soudce k zmocněnci neb zákonnému zástupci stran, jakož i na případ, když soudce byl slyšen jako svědek neb znalec.

Nové jest ustanovení, že delegace soudu může se státi nejen k návrhu strany, nýbrž i (ve věcech exekučních, konkursních, vyrovnacím a v nesporném řízení) k návrhu soudce samého.

Nové jest dále ustanovení, že rozhodnul-li krajský soud ve věci samé, nemůže rozhodnutí to bráno býti v odpor z důvodu, že byl příslušným soud okresní a rozhodnutí soudu okresního ne proto, že byl příslušný jiný okresní soud, neb samosoudce krajského soudu a rozhodnul-li vrchní soud, že jest soud I. stolice příslušný, není proti tomu opravného prostředku.

Nové jest dále ustanovení, že v jedné žalobě může býti spojeno i více nároků. Příslušnost řídí se pouze dle součtů všech nároků, nepřevyšuje-li ale žádný jednotlivý nárok, hranici stanovenou pro okresní soud, jest kompetentní soud okresní.

Soudům krajským vyhrazeny jsou spory:

1. jež nenáleží před okresní soud,
2. o uznání neb popření manželského původu dětí,
3. o rozvodu, rozluce a neplatnosti manželství,
4. nikoliv majetkové rozepře mezi manžely, rodiči a dětmi,
5. žaloby syndikátní, jež se rozšiřují i proti starostům, členům, zastupitelstva obecního, proti výboru a zastupitelstvu okresnímu a župnímu a proti výborům školním a senátům župním o náhradu škody,
6. spory proti státu, obcím, okresům a župám o náhradu škody,
7. spory z ochrany známek, vzorků, modelů a vynálezů,
8. rozepře z plavby lodí,
9. rozepře o nároky z dílčích dluhopisů,
10. rozepře z právního poměru mezi obchodní společností akciovou, akciovou komanditou, společností s r. o. a společenstvem s r. o. a jejich společníky, resp. členy,
11. rozepře horní.

Pokud se týká příslušnosti výlučné, řeší vládní návrh podrobně sporná ustanovení o příslušnosti soudní ve věcech manželských, pokud jde o rozvod, rozluce neb neplatnost manželů. Je-li alespoň jeden z nich příslušníkem Československým, přináležejí spory ty před soud posledního společného bydliště a jestliže manželé takového v tuzemsku neměli, jest příslušným obecní soud žalovaného a není-li ho v tuzemsku, soud žalobcův, a když ani toho není, krajský soud v Praze. Jsou-li oba manželé cizinci a bydlí v tuzemsku, jest příslušným soud jejich společného posledního bydliště; není-li ho v tuzemsku, jest příslušným soud bydliště žalovaného.

Proti manželé, který byl příslušníkem naším v době

uzavření sňatku, ale později našeho občanství pozbyl, může manželka, která bydlí, neb trvale se zdržuje v naší Republice, žalovati u obecního soudu žalovaného a není-li ho v tuzemsku, u obecního soudu jejího bydliště. Byla-li manželka v době uzavření sňatku naší příslušnicí, může o neplatnost manželství žalovati u zdejšího soudu, v jehož obvodě naposled bydlela před uzavřením sňatku. Nemá-li zde bydliště, jest příslušný krajský soud v Praze.

Obecní soud manželů jest také soudem jeho manželky. Jestliže však manžel zrušil své bydliště v tuzemsku, avšak svou manželku zde zanechal, jest místo jejího trvalého pobytu obecním soudem pro ni i její děti pokud se nacházejí v její péči. Nenacházejí-li se děti v její péči, jest obecním soudem pro děti soud místa trvalého jejich pobytu. Proti otci, jež byl naším příslušníkem, než se dítě narodilo, později ale státního občanství pozbyl, jest pro spory dětí, pokud nejsou ryze majetkové příslušný soud, kde se zdržuje trvale manželka, jež děti má ve své péči a nemá-li jich ve své péči, soud trvalého pobytu dětí.

Žaloby o spravení záznamu přikazují se soudu reálnému. Příslušnost soudů na výběr byla změněna a doplněna takto:

a) Příslušnost soudu provozovny byla rozšířena tím způsobem, že osoby, které mají mimo obvod svého bydliště nějakou provozovnu, mohou býti žalovány ve sporech, které se vztahují na činnost z jejich povoláním spojenou, u soudu, v jehož obvodě se nalézá provozovna.

b) Dlouhá debata se rozpředla o fakturovém soudu na výběr. Vláda navrhuje, aby pohledávky protokolaných obchodníků mohly býti proti jiným obchodníkům žalovány do dvou let ode dne zápisu posledního obchodu před soudem místa, kde byly v čas sjednání obchodů vedeny obchodní knihy, třebaž byl žalobce v době podané žalobě z obchodního rejstříku vymazán. Žaluje-li takový obchodník neobchodníka vědomě, dovolává se této příslušnosti, podléhá pokudé až 1000 Kč.

c) Pojišťovatel může býti z pojišťovacího poměru žalován také u soudu, v jehož obvodu jest poboční závod, který smlouvu s ním uzavřel a pojištěn u soudu, v jehož obvodě jest jeho živnostenský neb zemědělský podnik, ohledně něhož pojištění to uzavřel.

d) Žaloba o určení, zda smlouva tu je čili nic, na její splnění neb zrušení a na náhradu pro nenáležitě splnění, může býti podána u soudu místa, na kterémž smlouva má býti žalovaným splněna. Úmluvu tu dlužno prokázati listinou již v žalobě.

e) U soudu reálného může býti spojena se žalobou, kterou jest uplatňováno zástavní právo, žaloba na zaplacení pohledávky a se žalobou o zrušení zástavního práva, žaloba o určení, že tu není pohledávky, když obě žaloby směřují proti témuž žalovanému;

f) žaloba o náhradu škody, může býti podána u soudu, v jehož obvodě byla škoda způsobena.

V řízení exekučním zjednodušena byla kompetence tím, že povoliti exekuci přísluší, vzešel-li exekuční titul z činnosti řádného tuzemského soudu civilního, tento soud (I. stolice); ve všech ostatních případech soud exekuční. Exekuční soud může povolit exekuci též tehda, když vymáhající věřitel předloží mu exekuční titul opatřený doložkou vykonatelnou.

Exekučním soudem jest, jde-li o exekuci na nemovitosti, neb věcná práva knihovně zapsaná, okresní soud, v jehož obvodu věci leží, jde-li o pohledávky a nároky knihovně nezajištěné, okresní soud, v jehož obvodě má

dlužník obecní soud a nemá-li ho v tuzemsku, v jehož obvodu má poddlužník své bydliště neb pobyt a je-li neznám neb není-li v tuzemsku, okresní soud, v jehož obvodě jest daná zástava za pohledávku, ve všech ostatních případech okresní soud, v jehož obvodě se nalézají při počátku výkonu exekuce věci, na něž se exekuce vede. Exekučnímu soudu přináležejí též veškeré spory, ku kterým dojde za trvání exekučního řízení.

Prozatímní opatření přísluší povolovati soudu, u něhož byl spor zahájen; není-li zahájen, okresní soud, v jehož obvodě má odpůrce navrhovatelů obecní soud a není-li takového, kde se nalézá věc aneb kde má poddlužník své bydliště neb pobyt.

Pokud se týká řízení konkursního a vyrovnávacího, nadhozen byl v anketě námět, zda-li řízení ta nemají býti příkázána soudům okresním. Návrh vládní příkazuje řízení ta soudům krajským, v jehož obvodě má úpadek podnik a, nemá-li podniku, své bydliště a nemá-li ani toho v tuzemsku, kde se nachází jeho majetek.

Konkursní soud pro společnosti jest také konkursním soudem pro společníky.

V řízení nesporném příkázána veškerá projednání pozůstalosti pouze soudům okresním, podobně věci poručenské a opatrovnícké; to platí též, jak již shora uvedeno, o rozhodnutí o zbavení svéprávnosti, o prodloužení moci otcovské neb poručenské, o umořování listin a vedení knih (desk zemských).

Pouze vedení knih horních a železničních, ponecháno krajským soudům, při nichž dosud byly vedeny.

Delegát stavu soudcovského navrhoval, aby okresním soudům bylo dáno též oprávnění zřizovati affidavit. Návrh ten však nebyl přijat.

To jsou tak asi veškeré důležitější odchylky od nynějších jurisdikčních normy, jejíž další předpisy byly podrženy.

Vládní návrh jest práce skutečně pozoruhodná a bedlivě promyšlená. Docílí se jím jistě zjednodušení předpisů o příslušnosti a uleví se soudům sborovým, naproti tomu přiroste práce soudům okresním. Rozšířením působnosti samosoudců uleví se rovněž soudům sborovým, jest ovšem otázka, zda-li tím neutrpí strany, práva hledající, jež budou se museti spokojiti s náhledem jediného soudce, naproti nynějšímu stavu, kde rozhoduje o jejich právu senát. Vláda ovšem v důvodech předkládá statistiku, dle kteréž počet odvolání z rozsudků samosoudců jest menší, než z rozsudků senátních a počet rozsudků samosoudců potvrzených k odvolání přibližně poměrně stejný jako u rozsudků senátních.

Předložiti bude lze vládní návrh Národnímu shromáždění jen současně s osnovou nového soudního řádu a řádu exekučního.

DR. KAREL BATĚK :

Poznámky advokáta k osnově nového jednotného notářského řádu.

(Pokračování.)

Nedůvěra autorova ku vládní osnově projevuje se ve zvláštním, přímo slídivém rozboru vět a slov, větřícím všude nějakou výhodu, nějaký prospěch pro notářství. Charakteristickými po této stránce jsou tyto vývody autorovy:

V § 1. notářského řádu stojí »stranami sobě svěřené listiny uschovati«, v osnově jest toto slovo vynecháno.

Stalo-li se vynechání tohoto slova bez úmyslu rozšířiti možnost úschovy listin i pro úřady, nelze proti tomu vznésti námitek, nebylo by však možno souhlasiti s tím, aby i úřady dávaly notářům do úschovy listiny, protože by tímto způsobem jednak se proti duchu doby — usilujícímu o zjednodušení agendy — komplikovala úschova listin, které každý úřad si může sám schovati, tím, že by je jednak do úschovy předával notáři, jednak z ní opět bral, samozřejmě za poplatek, jednak by se tím notář stavěl přímo nad úřad, který by své listiny, sobě svěřené ani nemohl schovati.»

Imaginace autorova podkládá tu vládní osnově úmysl, vybudovati z notářských kanceláří jakési filiálky úředních registratur. To je ovšem groteskní. Ukazuje se však při tom, že autor nedbá důležitého příkazu: »bene distinguere«, neboť jinak by si uvědomil, že již za platnosti nynějšího zákona jsou notáři povoláni, aby přijímali do úschovy listiny také od úřadů v případech, kdy úřad jest stranou. Stát uzavírá totiž zhusta právní jednání nejrůznějšího druhu, a tu příslušný správní úřad, zastupující stát, často jako smluvní strana dává notáři do úschovy listiny vztahující se k právnímu jednání, o něž jde. Tak tomu bude také v budoucnu, a lituji, že se tak děje a dítí bude — abych užil slov autorových — »samozřejmě za poplatek«.

Autor spatřuje v závěru § 1. osnovy jednajícím o spolupůsobení notářů v řízení nesporném, zejména pozůstalostním, novum u srovnání s nynějším stavem. To jest ovšem historický i právní omyl. Renaissance notářství v roce 1850 (rozhodnutí koruny ze dne 9. května 1850, notářský řád ze dne 29. září 1850 čís. 366 ř. z.) byla úzce spjata s kodifikací jednotlivých předpisů o věcech nesporného řízení, jež uzákoněna byla patentem ze dne 28. června 1850 čís. 255 ř. z. Tato souvislost nebyla snad pouze časovou, nýbrž příčinnou: byl tu položen základ ku povolání notářů k určitým úkonům nesporného řízení, hlavně pozůstalostního a to v úvaze, že úkony ty jsou v podstatě své veřejným osvědčováním skutkových poměrů, prohlášení a jednání právních, jež pojmově přísluší notářům. Tato spojitost byla pak dále vybudována patentem ze dne 9. srpna 1854 čís. 208 ř. z., notářským řádem ze dne 21. května 1855 čís. 94 ř. z. (hlava XIII.) a nařízením ze dne 7. května 1860 čís. 120 ř. z.

Článkem II. uvozovacího zákona ku notářskému řádu ze dne 25. července 1871 čís. 75 ř. z. byla výslovně zachována v platnosti ustanovení o užívání notářů jako soudních komisařů obsažená v XIII. hlavě notářského řádu ze dne 21. května 1855 a nařízení ze dne 7. května 1860 čís. 120 ř. z. Tím stala se tato ustanovení integrující součástí notářského řádu ze dne 25. července 1871, a činnost notářů jimi vyměřená organickým článkem zákony zaručené působnosti notářské.

Namítá-li tedy autor, že závěr § 1. osnovy obsahuje něco, co nevyskytuje se v § 1. platného notářského řádu, pak přezírá skutečný právní stav. Jeť přece zcela lhostejno, jsou-li příslušná ustanovení vřaděna do textu zákona, či ponechává-li uvozovací zákon příslušná starší ustanovení výslovně v platnosti. Této metody osnova ovšem užití nemohla se zřetelem na státní změny a z důvodů zákonodárné techniky, a proto správně vyslovila v závěru § 1. zásadu (referens), a meritorní ustanovení vřadila do čtvrtého dílu (relatum). Takto zacho-